

Korta fakta om yrkes- och miljödermatologi

Svenska kontaktdermatitgruppen har på uppdrag av Svenska sällskapet för arbets- och miljödermatologi, SSAMD, tagit fram "Basdokument om yrkes- och miljödermatologi" som beskriver den svenska yrkes- och miljödermatologin. Detta är en kort sammanfattning av det dokumentet.

Skriften ska ses som ett verktyg för kunskapsspridning och ett underlag för diskussion och vänder sig till kliniker, politiker och andra beslutsfattare inom vården.

För mer information och möjlighet att ta del av hela basdokumentet gå till: www.ssdv.se.

Redan på 1700-talet gjordes de första kopplingarna mellan industrikemikalier och hudskador, men det var först i slutet av 1930-talet som yrkesdermatologin på allvar etablerades i Sverige. I dag finns det yrkes- och miljödermatologiska mottagningar vid samtliga universitetssjukhus samt vid ett antal andra sjukhus.

Verksamheten har två huvudinriktningar. Dels den patientanknutna som går ut på att utreda, bedöma, vägleda och i viss mån även behandla patienter. Dels den samhällsinriktade som går ut på att förebygga arbets- och miljörelaterade hudsjukdomar.

Yrkesdermatologi handlar om hudsjukdomar som helt eller delvis orsakas av arbetet eller som försämras av arbetet. Det kan handla om eksem som orsakas av kontaktallergi mot ämnen på arbetsplatsen, eksem som beror på andra faktorer både på arbetet och på fritiden eller atopiska eksem som försämras av miljön på arbetsplatsen.

Miljödermatologi handlar om motsvarande hudsjukdomar, men där orsakerna inte är kopplade till arbetet utan till patientens övriga miljö.

KEMIKALIE-EXPONERING VIKTIG ORSAK

Det finns två huvudsakliga former av allergi inom yrkes- och miljödermatologin – kontaktallergi som kan ge eksem, så kallad typ IV allergi, och snabballergi, så kallad typ I allergi. Vanligast är kontaktallergin.

Det finns alltid en yttre skadefaktor vid yrkes- och miljörelaterade hudsjukdomar. Den är antingen kemisk, fysikalisk eller mikrobiell.

Det finns i dag över 4 000 kemikalier som är kända kontaktallergen som kan orsaka eksem och nya upptäcks hela tiden. Exponering för dessa har stor betydelse.

HANDEKSEM DET STÖRSTA PROBLEMET

Eksemsjukdomar leder till en ökad frekvens arbetsbyten, en ökad konsumtion av sjukvård samt en försämrad livskvalitet.

Handeksem är den vanligaste yrkesrelaterade hudsjukdomen och drabbar ungefär var tionde svensk. Fördelningen i samhället är dock ojämn och det vanligaste är att unga kvinnor med utpräglade våtarbeten får problem. Handeksem är även vanligare i lägre socialgrupper och i större samhällen.

Handeksem blir ofta kroniska där svårighetsgraden varierar över tid. Men under senare år har det visats att patienter med handeksem inte blir tillräckligt omhändert-

tagna i sjukvården och att en snabb och korrekt behandling kan påverka prognosen positivt.

Viktigast för att diagnostisera eksem som beror på kontaktallergi är att göra ett så kallat lapptest där små lappar med misstänkta kontaktallergen placeras på huden. Trots att det kan låta enkelt kräver metoden en erfaren hudspecialist som tolkar och bedömer relevansen av resultatet samt står för rådgivningen till patienten. Därefter görs ofta även en exponeringsbedömning där källan eller källorna till de allergiframkallande ämnena söks i miljön runt patienten.

SAMHÄLLSUPPDRAGET ATT FÖREBYGGA

Yrkes- och miljödermatologins samhällsuppdrag innebär att agera för att förebygga arbets- och miljörelaterade hudsjukdomar i samhället. Det görs bland annat genom att vara ett expertstöd för myndigheter, företagshälsovård, hudläkare och allergologer. Ett annat exempel på förebyggande arbete är webbplatsen jobbafrisk.se om yrkesval, astma och eksem.

Även forskningen syftar till att förbättra diagnostik och förebygga hudsjukdom och handlar i huvudsak om vilka kemiska ämnen som orsakar allergiskt kontakteksem, hudirritation och/eller fotoallergi. Resultat från svensk yrkes- och miljödermatologisk forskning har utgjort en väsentlig del av de beslutsunderlag för lagstiftande åtgärder som funnits inom EU. Det gäller bland annat metaller, konserveringsmedel och parfymämnen.

MULTIDISCIPLINÄR KOMPETENS KRÄVS

För att lösa uppgifterna på en yrkes- och miljödermatologisk avdelning krävs fler olika kompetenser. Idealt bör det finnas hudläkare, kurator, biomedicinsk analytiker eller testsköterska samt yrkeshygieniker. I ”Basdokument om yrkes- och miljödermatologi”, som kan hittas på Svenska sällskapet för arbets- och miljödermatologis webbplats www.ssdv.se, specificeras ytterligare vilka speciella kompetenser dessa bör ha.

BEHOVET KOMMER ATT ÖKA

Vår moderna livsstil innebär att nya allergen i kemikalier som används i arbetslivet och i produkter i hemmet introduceras i en allt högre takt. Det gör att behovet av yrkes- och miljödermatologi med stor sannolikhet kommer att öka i framtiden. Den utveckling gör också det förebyggande arbetet viktigare än någonsin.

Åke Svensson
ordförande SSAMD
ake.svensson@skane.se

Malin Engfeldt
SSAMDs informationsgrupp
malin.engfeldt@skane.se

www.ssdv.se